

Aan Inspraakpunt internetconsultatie
Van drs. R.J. Eijnsink (eijsink@vewin.nl, 0653410119)
Den Haag, 22 juli 2021
Onderwerp Wijziging van het Mijnbouwbesluit (vergunningenstelsel opsporen en winnen van aardwarmte)

Graag maakt Vewin gebruik van de mogelijkheid om in te spreken op het concept voorstel voor wijziging van het Mijnbouwbesluit met regels voor het opsporen en winnen van aardwarmte. Mijnbouw (inclusief winning van aardwarmte) is een risicovolle activiteit voor de grondwaterkwaliteit. Deze risico's zijn beschreven in het rapport van SodM (2017) 'Staat van de Geothermiesector' en KWR (2016) 'Risico's van geothermie voor grondwater'. Afgelopen jaren is er door EBN en de geothermiebranche geïnvesteerd in een verbeterd proces om te komen tot veiliger putten. Tegelijkertijd moeten we aan de hand van een aantal incidenten (zoutwinning, transport en injectie afvalwater afkomstig van oliewinning) constateren dat mijnbouwactiviteiten leiden tot meer risico's voor de kwaliteit van het grondwater. In de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) is mijnbouw daarom uitgesloten in bestaande waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones voor de drinkwatervoorziening. Om de lange termijn drinkwatervoorziening te borgen hebben provincies en drinkwaterbedrijven een Landelijke Verkenning Drinkwater opgesteld. Hierin is opgenomen op welke wijze de provincies zowel de drinkwatervoorziening als de energietransitie via ruimtelijk beleid willen realiseren. De door provincies aangewezen en beschermde Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) dienen verankerd te worden in STRONG, waarbij mijnbouw in deze gebieden eveneens wordt uitgesloten. Ook elders dienen regels voor winning van aardwarmte te borgen dat risico's voor het grondwater ten behoeve van de productie van drinkwater worden geminimaliseerd. In de bijlage bij dit memo zijn concrete voorstellen voor aanscherping van het voorstel opgenomen.

1. Vooraf uitsluiting van gebieden voor de drinkwatervoorziening bij concessieverlening

In STRONG wordt mijnbouw uitgesloten in bestaande gebieden voor de drinkwatervoorziening. Tevens is aangegeven dat voor aan te wijzen grondwaterreserves voor de toekomstige drinkwatervoorziening wat betreft mijnbouw het beleid van de provincies wordt gevolgd. Dit dient doorwerking te krijgen in zowel het wetsvoorstel als in het onderhavige besluit. Zoals het thans is verwoord in de MvT bij het wetsvoorstel en in de NvT bij het ontwerpbesluit kan dit leiden tot onduidelijkheid bij een aanvrager. In de MvT (paragraaf 2.2.5) wordt gesteld dat aan de aanvraag eisen kunnen worden gesteld nabij kwetsbare gebieden voor de drinkwatervoorziening. In de NvT wordt de bescherming van de gebieden voor drinkwatervoorziening niet expliciet benoemd. Om onduidelijkheden te voorkomen, is het belang van dat grondwaterbescherming, conform de vastlegging in STRONG, scherper wordt verankerd. Bij aanvragen voor een zoekgebied en een startvergunning cf. artikelen 24e, 24f en 24p van de wet dient daarom eveneens een beschrijving gevraagd te worden van de door het rijk of provincies uitgesloten gebieden voor de drinkwatervoorziening. Deze gebieden dienen al vooraf van het zoekgebied en de vergunning te worden uitgezonderd. Tevens dient in de afwijzingsgronden voor een vergunningaanvraag (art. 24u) opgenomen te worden dat een vergunning geheel of gedeeltelijk kan/zal worden afgewezen voor zover dit gebieden voor de drinkwatervoorziening betreft waarin winning van aardwarmte door rijk of provincies niet is toegestaan. Wij verzoeken om ook in de Nota van Toelichting van het Besluit te verduidelijken dat mijnbouw is uitgesloten in gebieden voor de drinkwatervoorziening, b.v. in paragraaf 2 over Toewijzing Zoekgebied. In het Mijnbouwbesluit dienen bij de beoordeling van de startvergunning (art. 29 p) en ook bij de afwijzingsgronden van de (vervolg)vergunning (art. 29 q, r, s) opgenomen te worden dat een vergunning geheel of gedeeltelijk kan/zal worden afgewezen voor zover dit gebieden voor de drinkwatervoorziening betreft waarin winning van aardwarmte door rijk of provincies niet is toegestaan.

2. Putontwerp

Om risico's van winning van aardwarmte voor het grondwater (ook buiten gebieden voor de drinkwatervoorziening) te beperken is het cruciaal dat aan het putontwerp voor aardwarmtewinning adequate eisen worden gesteld. Wij constateren dat de hoofdpunten van de Industriestandaard in het voorgestelde Mijnbouwbesluit en Nota van Toelichting zijn opgenomen en dat in de Mijnbouwregeling

verder invulling zal worden gegeven aan de wijze waarop de aanvrager aantoont, dat aan de eisen zoals verwoord in de industriestandaard wordt voldaan. De drinkwatersector kan instemmen met de eis van een dubbelwandig putontwerp of putontwerp met vergelijkbaar niveau van integriteit. Zo nodig kan de minister aanvullende regels stellen die betrekking hebben op het putontwerp, het -integriteitsbeheersysteem en -plan. Dit zijn positieve ontwikkelingen, gelijktijdig stellen wij vast dat de verdere invulling en ontwikkeling in de praktijk nog moet plaatsvinden.

De status en verbindendheid van een 'industriestandaard' is ons echter onduidelijk. Wij vinden het van belang om vast te leggen en te verduidelijken hoe de eisen voor het putontwerp worden vastgelegd in een standaard van het rijk met inbreng van alle partijen en op welke wijze de naleving van deze standaard zal worden geborgd via wetgeving. Daarbij hechten wij zeer aan een onafhankelijke rol van de SodM als toezichthouder.

Er wordt gesproken over alternatieve materialen voor een put (als alternatief voor dubbelwandigheid). De criteria op basis waarvan extra bescherming/ dubbelwandigheid wordt benoemd zijn niet duidelijk genoeg. Hier dient explicieter te worden welk veiligheidsniveau wordt verwacht. Ook artikel 29 q (afwijzingsgronden) van het voorgesteld besluit is te vaag wat betreft de vereisten voor het ontwerp van de put. Als basiseis vinden wij het cruciaal dat een putconstructie altijd uitgaat van dubbelwandige verbuizing conform de best beschikbare technieken om risico's op lekkage te beperken. Een alternatief ontwerp kan alleen wanneer de put eenzelfde niveau van integriteit bezit en dit ontwerp leidt tot een beter putontwerp, bijvoorbeeld door gebruik van minder corrosiegevoelige materialen. Een alternatief putontwerp in combinatie met monitoring moet leiden tot een aantoonbaar beter niveau van putintegriteit.

Een sluitende monitoring dient verplicht te zijn om een vroegtijdige lekkage van putten te kunnen signaleren. Bij voorkeur door inwendige annulusmonitoring in de mijnbouwput. Indien er betere, enkelwandige putten (beter dan dubbelwandige putten door beter materiaalgebruik) gerealiseerd kunnen worden, dan dient altijd een sluitende monitoring van de diepe grondwaterkwaliteit plaats te vinden. Dit om te voorkomen dat lekkages niet vroegtijdig gesignaleerd worden en er zeer ingrijpende en kostbare maatregelen moeten plaatsvinden om de grondwaterkwaliteit te herstellen. Aan het eind van paragraaf 3.1.3. in de NvT (p. 5) wordt gesproken over 'Door monitoringkan de integriteit... worden bewaakt.' Hier zou moeten staan 'dient'.

3. Adviesrol

Op grond van artikel 24ai van de wet zal provincies worden gevraagd om over vergunningaanvragen te adviseren, mede met het oog op planmatig beheer van het grondwater met het oog op de drinkwatervoorziening. Gezien het belang van de ondergrond voor de veiligstelling van de bronnen voor de drinkwatervoorziening en de wettelijke taak die drinkwaterbedrijven hebben volgens de Drinkwaterwet vinden wij het gewenst dat ook drinkwaterbedrijven een adviesrol krijgen. Wij vragen u te stimuleren dat de regionale overheden alle relevante belangen betrekken in hun advies. Aanvullend dient de Nota van Toelichting van toelichting uit te spreken dat drinkwaterbedrijven betrokken dienen te worden bij de advisering door provincies, gemeenten en waterschappen.

4. Fondsvorming

We roepen op om financiële zekerstelling te regelen voor situaties waarin verontreiniging van grondwater is opgetreden. Via fondsvorming dienen financiële waarborgen te worden geregeld om verontreinigingen bij incidenten en/of beëindiging van projecten weg te nemen. De sterke groei van de aardwarmte-sector en de dynamische markt pleiten hiervoor.

5. Warmte-uitstraling uit warmtenetten

Hoewel geen onderdeel van deze regulering vragen wij aandacht voor de impact van warmtenetten op de drinkwatertemperatuur in het leidingnet. Geothermie zal in de toekomst, veelal via warmtenetten, gaan bijdragen aan de warmtevoorziening in het stedelijk gebied. Warmtenetten, maar ook ondergrondse elektriciteitsnetten warmen de bodem op, inclusief het drinkwater in de leidingen die er doorheen lopen. Dit gebeurt wanneer afstanden tussen waterleidingen en warmte-afgevend infrastructuur (elektriciteitskabels en midden- en hoge temperatuur warmtenetten) onvoldoende is. Volgens het Drinkwaterbesluit mogen drinkwaterbedrijven drinkwater leveren met een temperatuur van maximaal 25°C. Wordt deze temperatuur overschreden, dan kan dit resulteren in extra bacteriële groei (bijvoorbeeld legionella) met volksgezondheidsrisico's tot gevolg. Om het water in de warme zomermaanden onder de 25 graden te houden in de (versteende) stad, zijn integrale en duurzame ruimtelijke keuzes noodzakelijk.

Het is belangrijk dat overheden hun opgave in de energie- en warmtetransitie koppelen aan hun zorgplicht voor drinkwater. Daarbij zijn adequate randvoorwaarden nodig voor aanleg van warmtenetten om ongewenste opwarming van drinkwater door warmte-uitstraling uit ondergrondse warmte- en elektriciteitsnetwerken te voorkomen.

VEWIN-REACTIE OP CONSULTATIEVERSIJE WIJZIGING MIJNBOUWBESLUIT (vergunningstelsel opsporen en winnen van aardwarmte) 2021

Artikel	Strekking Artikel	Voorstel Vewin arceringen toe te voegen
Algemeen	'winning van drinkwater'	<u>Winning van grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening</u>
<p>Hfd 3a. Het opsporen en winnen van aardwarmte</p> <p>Art. 29p (beoordeling startvergunning) Art. 29q (afwijzingsgronden) Art. 29r (beoordeling vervolvergunning) Art. 29 s (afwijzingsgronden) Art. 29 t (vergunningvoorschriften)</p>	Dit betreft de elementen voor de beoordeling van de startvergunning, afwijzingsgronden, vergunningvoorschriften.	<p>Artikel 29 p t/m t</p> <p>Een aanvraag om een toewijzing zoekgebied aardwarmte gaat vergezeld van een beschrijving van: de andere gebruiksmogelijkheden van het gebied, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater <u>en daartoe door provincies in verordeningen vastgelegde grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones rondom bestaande wateronttrekkingen en aanvullende strategische voorraden voor de drinkwatervoorziening</u>, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;</p> <p><u>Van het beschikbare zoekgebied worden uitgesloten de grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones voor de drinkwatervoorziening en reserves waar mijnbouw door het rijk of provincies is uitgesloten.</u></p> <p>Een aanvraag voor een startvergunning aardwarmte gaat vergezeld van een <u>actuele representatieve</u> beschrijving van:</p> <ol style="list-style-type: none"> de aardlagen en de begrenzing ervan waar de aanvrager voornemens is aardwarmte op te sporen en te winnen; de andere gebruiksmogelijkheden van het gebied, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater <u>en de daartoe aangewezen beschermingsgebieden, zoneringen en reserves</u>, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen; de wijze waarop de aanvrager voornemens is aardwarmte op te sporen en te winnen en de wijze waarop hij voornemens is zijn put in te richten, <u>met tenminste dubbelwandige verbuizing of een alternatief putontwerp dat in combinatie met monitoring moet leiden tot een</u>

Artikel	Strekking Artikel	Voorstel Vewin arceringen toe te voegen
		<p><u>aantoonbaar beter niveau van putintegriteit en de wijze waarop hij voornemens is het diepe grondwater te monitoren;</u></p> <p>d. de verwachte bodembeweging ten gevolge van de winning;</p> <p><u>dd. de maatregelen die worden genomen om nadelige gevolgen voor het milieu en/of grondwater uit te sluiten;</u></p> <p>e. indien dit nodig is gelet op de verwachte bodembeweging:</p> <p>1°. de risico's voor omwonenden, gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan;</p> <p>2°. de maatregelen die worden genomen om bodembeweging te voorkomen of te beperken;</p> <p>Over de aanvragen die aan het bepaalde bij of krachtens artikel 24p van de wet voldoen stelt Onze Minister gedeputeerde staten van de provincie ,het college van burgemeester en wethouders van de gemeenten binnen wier grondgebied het gebied waarop de aanvraag voor een startvergunning aardwarmte betrekking heeft <u>en het drinkwaterbedrijf</u>, in de gelegenheid binnen 6 weken advies uit te brengen met het oog op het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen.</p> <p>(afwijzingsgronden)</p> <p>1. Een startvergunning aardwarmte <u>wordt</u> geheel of gedeeltelijk afgewezen indien:</p> <p>a. het opsporen of winnen van aardwarmte in de in de aanvraag aangegeven aardlagen en de begrenzing ervan bij of krachtens wet niet is toegestaan;</p> <p><u>aa. het opsporen of winnen van aardwarmte in de in de aanvraag aangegeven gebieden en de begrenzing ervan bij of krachtens milieuverordeningen van provincies niet is toegestaan;</u></p> <p>b. voor de aardlagen en de begrenzing ervan die in de aanvraag is aangeduid een toewijzing zoekgebied aardwarmte aan een ander dan de aanvrager is verleend of een startvergunning aardwarmte of een vervolvergunning aardwarmte is verleend;</p>

Artikel	Strekking Artikel	Voorstel Vewin arceringen toe te voegen (voorschriften en beperkingen)
		<p>1. Onze Minister moet aan een startvergunning aardwarmte voorschriften of beperkingen verbinden in verband met:</p> <ol style="list-style-type: none"> de veiligheid van omwonenden, gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan; het belang van de planmatige ontwikkeling of het beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen; het voorkomen van nadelige gevolgen voor het milieu <u>waaronder het grondwater als gevolg van de wijze van winning</u>; de financiële mogelijkheden*) van de aanvrager om de kosten in verband met de opsporing en winning te dragen en om kosten in verband met het geheel of gedeeltelijk buiten gebruik stellen onder de startvergunning te dragen; <p>2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld inzake de gronden, bedoeld in het eerste lid.</p> <p>(melding ivm afwijking) Indien bij het opsporen of winnen van aardwarmte wordt geconstateerd dat de situatie van de ondergrond afwijkt van de aanvraag voor de start vergunning aardwarmte, meldt een houder van een startvergunning aardwarmte dit zo spoedig mogelijk aan onze Minister <u>en voorkomt en herstelt schade.</u></p> <p>(verrichten feitelijke werkzaamheden door uitvoerder)</p> <ol style="list-style-type: none"> Het verrichten van feitelijke werkzaamheden of het verlenen van opdracht daartoe is slechts aan de in de aanvraag aangegeven uitvoerder toegestaan. De houder van een startvergunning aardwarmte kan een nieuwe uitvoerder aanwijzen. Indien de uitvoerder niet meer in staat is tot het verrichten van de feitelijke werkzaamheden of het verlenen van opdracht daartoe, wijst de houder van een startvergunning aardwarmte een nieuwe uitvoerder aan.

Artikel	Strekking Artikel	Voorstel Vewin arceringen toe te voegen
		<p>4. De aanwijzing, bedoeld in het tweede lid of derde, behoeft de instemming van Onze Minister. Onze Minister kan zijn instemming slechts weigeren in verband met <u>de technische capaciteiten</u>*) waarover de uitvoerder beschikt.</p> <p><i>*)Opmerking ten aanzien van technische capaciteiten: in dit artikel missen wij welke kwalificaties/accreditaties een uitvoerder moet hebben om de werkzaamheden te mogen uitvoeren, conform de competentieprofielen die in de bijlagen van het Toezichtarrangement Geothermie van SodM zijn opgenomen. Gezien het kritische rapport van de SodM moet een kwalificatie/accreditatie systeem worden ingevoerd.</i></p> <p>(wijzigen en intrekken)</p> <p>1. Onze Minister kan op aanvraag van een houder van een startvergunning aardwarmte een startvergunning aardwarmte wijzigen of intrekken.</p> <p>2. Onze Minister kan een startvergunning aardwarmte wijzigen of intrekken:</p> <p>a. indien de bij de aanvraag verstrekte gegevens of bescheiden zodanig onjuist of onvolledig blijken, dat op de aanvraag een andere beslissing zou zijn genomen, als bij de beoordeling daarvan de juiste omstandigheden volledig bekend waren geweest;</p> <p>b. indien dat wordt gerechtvaardigd door veranderde omstandigheden of gewijzigde inzichten inzake:</p> <p>1°. de veiligheid voor omwonenden, gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan;</p> <p>2°. de nadelige gevolgen voor het milieu <u>en/of het grondwater</u>;</p> <p>3°. in verband met de financiële mogelijkheden van de houder om de kosten in verband met de opsporing en winning te dragen en om kosten in verband met het geheel of gedeeltelijk buiten gebruik stellen onder de startvergunning te dragen;</p> <p>c. indien er niet langer een uitvoerder is waarmee Onze Minister heeft ingestemd.</p> <p>3. Onze Minister beslist op een aanvraag om wijziging of intrekking van een startvergunning aardwarmte binnen 8 weken na ontvangst van de aanvraag.</p>

Artikel	Strekking Artikel	Voorstel Vewin arceringen toe te voegen
		<p>4. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld inzake de gronden, bedoeld in het tweede lid.</p> <p>(aanvraag vervolvergunning)</p> <p>1. Een aanvraag voor een vervolvergunning aardwarmte wordt ingediend voor het einde van de looptijd van de startvergunning aardwarmte.</p> <p>2. Een aanvraag voor een vervolvergunning aardwarmte gaat vergezeld van een beschrijving van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de aardlaag en de begrenzing ervan waar de aanvrager aardwarmte wint; b. de verwachte exploitatieduur; c. de verwachte invloedssfeer van de winning en de verwachte afkoeling; d. indien van toepassing, wijziging ten opzichte van de startvergunning aardwarmte in de wijze waarop de aanvrager voornemens is aardwarmte te winnen en de wijze waarop hij zijn put heeft ingericht, <u>met tenminste dubbelwandige verbuizing, of een alternatief putontwerp dat in combinatie met monitoring moet leiden tot een aantoonbaar beter niveau van putintegriteit en de wijze waarop het diepe grondwater wordt gemonitord;</u> e. de gemeten en nog te verwachten bodembeweging ten gevolge van de winning; f. indien dit nodig is gelet op de nog te verwachten bodembeweging: <ul style="list-style-type: none"> 10. de risico's voor omwonenden, gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan, 20. de maatregelen die worden genomen om bodembeweging te voorkomen of te beperken; 30. de maatregelen die worden genomen om de schade door bodembeweging te voorkomen of te beperken; 40. <u>de maatregelen die worden genomen om nadelige gevolgen voor het milieu en/of grondwater te voorkomen;</u> <p>(afwijzingsgronden)</p>

Artikel	Strekking Artikel	Voorstel Vewin arceringen toe te voegen
		<p>1. Een vervolvergunning aardwarmte wordt geheel of gedeeltelijk afgewezen indien de in de aanvraag beschreven winning onaanvaardbare risico's met zich brengen voor de veiligheid van omwonenden, gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan.</p> <p>2. Een vervolvergunning aardwarmte kan <u>wordt</u> geheel of gedeeltelijk worden afgewezen:</p> <p>a. indien de in de aanvraag aangeduide wijze van winning niet geschikt wordt geacht om reden van de nadelige gevolgen voor het milieu <u>en/of het grondwater</u>;</p> <p>(voorschriften en beperkingen)</p> <p>1. Onze Minister kan aan een vervolvergunning aardwarmte voorschriften of beperkingen verbinden in verband met:</p> <p>a. de veiligheid van omwonenden, gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan;</p> <p>b. het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;</p> <p>c. nadelige gevolgen voor het milieu <u>en/of het grondwater</u>;</p> <p>(wijziging vergunning op aanvraag houder)</p> <p>c. in verband met de nadelige gevolgen voor het milieu <u>en/of het grondwater</u> als gevolg van de wijze van winning.</p> <p>(verplichtingen houder)</p> <p>Een houder van een startvergunning aardwarmte of een vervolvergunning aardwarmte dan wel de laatste houder van een startvergunning aardwarmte of een vervolvergunning aardwarmte neemt alle maatregelen die redelijkerwijs van hem gevergd kunnen worden om te voorkomen dat als gevolg van de verrichte activiteiten:</p> <p>a. nadelige gevolgen voor mens en milieu worden veroorzaakt;</p> <p>b. schade door bodembeweging wordt veroorzaakt;</p> <p>c. de veiligheid wordt geschaad.</p>

Artikel	Strekking Artikel	Voorstel Vewin arceringen toe te voegen
		<p>Een uitvoerder als bedoeld in artikel 24aa draagt zorg voor een goede en veilige uitvoering van het opsporen en winnen van aardwarmte en neemt alle maatregelen die redelijkerwijs van hem gevegd kunnen worden om te voorkomen dat als gevolg van de verrichte activiteiten:</p> <p>a. nadelige gevolgen voor mens en milieu <u>en/of het grondwater</u> worden veroorzaakt;</p>